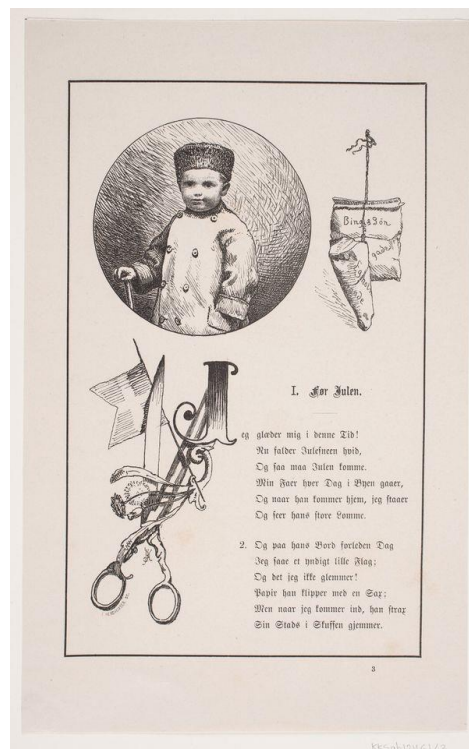

Juleplatte eller plat jul?

Først bragt d. 18. december 2020 i forbindelse med museets Chanukkah-kalender på Facebook.

”Jeg glæder mig i denne tid; nu falder julesneen hvid, så ved jeg, julen kommer. Min Far hver dag i byen går, og når han kommer hjem, jeg står og ser hans store lommer.” Sådan lyder det velkendte første vers fra ’Peters Jul’ fra 1866 og som for mange sikkert er indbegrebet af dansk hyggelig jul. Men der gemmer sig også en historie om indvandring, integration og assimilation og ikke mindst keramisk kunst i topklasse – nemlig juleplatten – i denne litterære decemberklassiker. Allerede på første side ser vi nemlig til højre for den petit Peter, en lille indbundet gave hvorpå der står ’Bing og Søn’ (Bing og Søn). Dette referer til boghandelen og trykkeriet H.J. Bing og Søn, som i 1853 også får tilladelse til at forhandle galanterivarer, dvs. pyntesager af forskellig karakter. Det er formentlig samtidig en henvisning til, at man på dette tidspunkt kan købe pynt til sit juletræ hos H.J. Bing og Søn.

Men hvad har det at gøre med indvandring, assimilation og juleplatte. Jo, vi skal lidt tilbage i tiden. I 1799 ankommer en ny mand til Danmark. Man forestiller sig scenen i Matador, hvor Mads Skjern ankommer til Korsbæk uden den store mønt på lommen, men med ildhu, ideer og fremtidssyn. Dette gælder også den nytilkomne, der kommer fra Amsterdam og er jøde, så der var nok umiddelbart ingen, der havde forestillet sig, at det ville ende med et markant bidrag til den danske kristne jul! Manden, der kommer til Danmark, hedder Heimann Jacob Bing. Når vi graver i arkiverne, får vi at vide, at han er kattuntrykker, en titel der dækker over tryk på tekstiler heriblandt bomuld og lærred. Det viser sig dog, at han kan mere end dette. I en overgang er han huslærer i Roskilde, og det er i underviserens rolle, at han flytter mod København, hvor han i 1803 er medstifter af Bing & Kalisch Institut for Jødisk Ungdom. Formålet med instituttet eller skolen var at undervise den jødiske ungdom på samme måde, som de kristne børn fik undervisning. Jøder var på dette tidspunkt forment adgang til det almindelige skolevæsen. Nu var der oprettet et tilbud i København, som tjente til at fremme oplysning og uddannelse for jødiske børn. Det bør nævnes, at instituttet var for betalende medlemmer. Det var derfor kun de mere velstillede jødiske familier, der kunne sende deres børn til skolen. Skolen er en stor succes og ikke kun ’indenfor murene’ i det jødiske samfund. Det bliver også bemærket i det omgivende samfund, og Herman Bing får kongelig tilladelse til at åbne en papirforretning til trods for, at han var forment adgang til laugets handel med papir (de fleste jøder var forment adgang til laugsvæsenet). Forretningen H.J. Bing & Søn åbner på hjørnet af Sværtegade og Pilegade i 1820 og bliver en succes. Hermann har to sønner. Meyer Herman Bing (f. 1807) og Jacob Herman Bing (f. 1811). Begge sønner bliver indlemmet i forretningen og overtager denne efter faderens død i 1844. De fortsætter med forlagsvirksomhed og udgiver blandt andet Den Store Bastian – en børnebilledbog

mange nok har stiftet bekendtskab med. Med tiden bliver deres fokus også rettet mod kunsten, og i 1853 grundlægges porcelænsfabrikken Bing & Grøndahl af de to brødre Bing sammen med figurmaleren F.V. Grøndahl.

Brødrene Bings succes, først med forlagsvirksomhed og nu med porcelæn, gør, at de bevæger sig ind i det bedre borgerskab i datidens København. Dette gør sig også gældende for Harald Bing, søn af Jacob Herman Bing, og det er netop denne Bing, der finder på en ting, der ikke er set før; juleplatten. Om hvordan ideen til platten opstår, kender vi til to teorier. Ved at mænges med byens spidser ser Harald en tradition udfolde sig hos det bedre borgerskab. Hvert år ved juletid forærer man tjenestefolk en platte med godter, som de kunne nyde, og bagefter beholdte de så platten. Den anden teori er, at platten er inspireret af lejlighedsplatter, som Den Kongelige Porcelæns Fabrik udsendte i forbindelse med nordiske udstilling i København i 1888. Uanset ideens ophav er der dog et marked for fusionering af traditioner og kunsthåndværk. I 1895 udsendes den første juleplatte, og de bliver straks et hit. Den første af slagsen bliver kun produceret i 400 eksemplarer. Efterfølgende bliver støbeformene destrueret. De er i dag yderst sjældne samlereobjekter. En ny tradition ser dagens lys, og lige siden er der blevet produceret juleplatter med forskellige motiver hvert år.

Bing & Grøndahl bliver sidenhen sammenlagt med Den Kongelige Porcelæns Fabrik, som nu går under navnet Royal Copenhagen, der er internationalt anerkendt for både deres design og kunsthåndværk.

En lille sidenote til denne herlige historie er Pietro Krohn, der illustrerede 'Peters Jul'. Han var kunstnerisk inspektør og senere leder for Bing & Grøndahl i perioden 1885-1892, og det er under hans ledelse, at det ikoniske 'Hejre-stel' bliver produceret. Pietro Krohn bliver senere hen Kunstindustrimuseets første direktør i 1895, hvor han sammen med Emil Hannover, danner et stærkt makkerpar. Sammen de opbygger det, som i dag er Design Museum Danmarks store samling. Historien om den danske jul kan altså ikke fortælles uden også at inddrage et stykke jødisk historie.

